

รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่

The Model of Community Enterprise Networks Operation under the Sustainable Development Concept, Chiang Mai Province

ณัฐพนธ์ สกุนพงษ์ จักรพงษ์ พวงงามชื่น* นครเรศ รังควัต และ พุฒิสรรค์ เครือคำ

Nattapon Sakunpong Jukkaphong Pong-ngamchuen* Nakarate Rungkawat and
Phutthisun Kruekum

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290
Division of Agricultural Extension and Rural Development, Faculty of Agricultural Production, Maejo
University, Chiang Mai 50290

* Corresponding author: jukkaphong.mju@gmail.com

(Received: 7 December 2021; Revised: 8 April 2022; Accepted: 25 May 2022)

Abstract

During 2015-2020, the registration of the Community Enterprise Network (CEN) in Thailand tended to increase but in contrast, CEN in Chiang Mai was decreased continuously. So, the problems of development process in CEN at the national level was happened as it effect. Therefore, the study of factors and Sustainable CEN Operational Model is needed. Data were collected by questionnaires from 182 CEN members in Chiang Mai, consisting of seven networks, with 25 community enterprise groups. Obtained data were analyzed using descriptive and inferential statistics. A set of questions and in-depth interview technique were also employed for data collection from 50 of chairman and representatives of the community enterprise committee. The data were analyzed by rational content analysis. The results reveal that more than three-fourth (78.57%) of sample group were members of CEN in the category of product manufacturing. The CEN was founded by group leaders (63.74%), used their own funds (29.10%), and applied "made to order" production method (23.26%). The sample group had joined the network for an average

of 3.35 years. More than half (57.14%) of sample group used to contact to the government agencies, but they had experiences of nonresponding (56.59%). However, the sample group had high level of attachment to each other (mean = 4.23). Meanwhile, they had participated in CEN at a high level in general (mean = 3.90), leading to the sustainable operation as a whole at a high level (mean = 4.00). Furthermore, seven factors influencing the sustainable operation of CEN were also found to have a statistically significant correlation at 0.01 level as followed: participation in CEN as a whole, income (less than 84,000 baht/year), participation in benefits sharing, funding from the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, extension from agricultural extension officers, involving the CEN (below one year), and educational attainment (bachelor's degree or above).

Keywords: Sustainable Operational Model, Community Enterprise, Community Enterprise Network

บทคัดย่อ

ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2563 การจดทะเบียนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะที่จังหวัดเชียงใหม่พบว่าเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนในระดับประเทศ ดังนั้นการศึกษาถึงปัจจัยในการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนจึงเป็นเรื่องเร่งด่วน โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 182 คน ซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 7 เครือข่าย รวม 25 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและอนุमान และเก็บข้อมูลด้วยชุดคำถามร่วมกับเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประธานและกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 50 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเหตุผล ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (78.57%) เป็นสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตสินค้าที่ก่อตั้งโดยผู้นำกลุ่ม (63.74%) โดยกลุ่มตัวอย่างประมาณหนึ่งในสี่ (23.26%) จัดจำหน่ายผลผลิตตามคำสั่งซื้อ และใช้ทุนตนเอง (29.10%) โดยมีการเข้าร่วมเครือข่ายมาแล้วเฉลี่ย 3.35 ปี กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (57.14%) เคยมีการติดต่อแต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ (56.59%) ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีความแนบแน่นต่อกันในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.23) ในขณะที่การมีส่วนร่วมในภาพรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) ซึ่งนำไปสู่การดำเนินงานอย่างยั่งยืนในภาพรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) อีกทั้งพบ 7 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ การมีส่วนร่วมในภาพรวม รายได้ (ต่ำกว่า 84,000 บาท/ปี) การมีส่วนร่วมแบ่งผลประโยชน์ แหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การได้รับความช่วยเหลือจากนักส่งเสริมการเกษตร การเข้าร่วมเครือข่าย (ต่ำกว่า 1 ปี) และระดับการศึกษาสูงสุด (ปริญญาตรีขึ้นไป)

คำสำคัญ: รูปแบบการดำเนินงานอย่างยั่งยืน วิสาหกิจชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

คำนำ

การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมายึดหลักการพัฒนาตามระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีเป้าหมายนำประเทศไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาตามแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ (United Nation: UN) นั่นก็คือเป้าหมายการพัฒนาที่สหัสวรรษหรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ที่ประกอบไปด้วย 17 เป้าหมายของการพัฒนา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) แต่อย่างไรก็ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนใน 3 ด้านคือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (Siriwan *et al.*, 2020) แต่เนื่องด้วยผลจากการพัฒนาที่เร่งรีบส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปด้วยความยากลำบาก ถึงแม้ชุมชนจะพยายามพึ่งตนเองแต่ก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นกับผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (ลำแพน และสุทธิพงษ์, 2546) โดยปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคนในทุกระดับชนชั้นในประเทศ กระทั่งวันหนึ่งปัญหาที่สะสมมานาน เกิดปะทุขึ้นเหมือนระเบิดภูเขาไฟในรูปของพิษเศรษฐกิจหรือที่เรียกว่าวิกฤตการณ์เศรษฐกิจฟองสบู่แตก (ปิยะบุตร, 2547) โดยส่งผลกระทบมากที่สุดต่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งเป็นภาคการผลิตที่เป็นหัวใจในกระบวนการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในประเทศ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั่วประเทศ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงปรับแนวคิดจากการเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการเน้นคนให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) จากนั้น

รัฐบาลได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนนำทุนทางสังคมอันเป็นรากฐานสำคัญที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจในชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นอกจากนี้รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาสินค้าโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยมีเป้าหมายให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นการสร้างรายได้และอาชีพแก่ผู้อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนเพื่อผลักดันให้เป็นวิสาหกิจชุมชน ภายหลังรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานเป็นแบบอย่างวิสาหกิจชุมชนขึ้น โดยวิสาหกิจชุมชนเน้นให้ชุมชนมีการค้นหาศักยภาพของตนเองและพัฒนาศักยภาพไปสู่การพึ่งพาตนเองและนำไปสู่การพัฒนาเป็นผู้ประกอบการในระดับสูงขึ้นไป (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2552) ทั้งนี้ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการในการจัดการทุน มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ (กรมพัฒนาชุมชน, 2547) ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2563 การจดทะเบียนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 325 เครือข่าย เพิ่มขึ้นถึง 561 เครือข่าย (กลุ่มทะเบียนและสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2563) โดยสวนทางกันกับจังหวัดเชียงใหม่ที่เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องโดยในปี พ.ศ. 2558 ที่มี 11 เครือข่าย ในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 เหลือเพียง 6 เครือข่าย ในขณะที่ปี พ.ศ. 2561 ลงลดอย่างน่าใจหายเหลือเพียง 3 เครือข่าย และ 7 เครือข่ายในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ยั่งยืนในระดับประเทศ (กลุ่มทะเบียนและสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 2563) ดังนั้นผู้วิจัยจึงพยายามที่จะศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐาน

ของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งแนวคิดในการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย 1) สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น 7 เครือข่าย 25 วิสาหกิจชุมชน จำนวนประชากรทั้งหมด 333 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีคำนวณเพื่อหาขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 182 คน 2) คณะกรรมการบริหารเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ประธานวิสาหกิจชุมชน 1 คนและตัวแทนคณะกรรมการ 1 คน ทั้ง 25 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 50 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 คน โดยมีข้อคำถาม

ปลายเปิดและปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยเศรษฐกิจสังคมของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนใน 3 ด้าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวัดความเที่ยงตรงของแบบสอบถามได้ค่า IOC = 0.89 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามซึ่งผลการทดสอบคือ 1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน Alpha Coefficient = 0.853 2) ความแนบของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน Alpha Coefficient = 0.914 และ 3) การดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน Alpha Coefficient = 0.932 2) ชุดคำถาม (A Set of Question) ถูกนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประธานและคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนจำนวน 50 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเครือข่ายภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนใน 7 ประเด็นหลัก ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการตลาด และด้านผลประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยแวดล้อม การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยตัวแปรความแน่นอนของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ วัดมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert สำหรับข้อความที่ใช้การวัดแบบเป็นระดับ (พวงรัตน์, 2540 อ้างถึง Likert, 1961) ใน 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนนเฉลี่ยเพื่อแบ่งระดับความแน่นอน การมีส่วนร่วม และการดำเนินงานที่ยั่งยืนเป็นช่วง ๆ เพื่อพิจารณาระดับความแน่นอน การมีส่วนร่วม และการดำเนินงานอย่างยั่งยืน (จักรพงษ์ และคณะ, 2562) ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับความแน่นอน/ระดับการมีส่วนร่วม/การดำเนินงานอย่างยั่งยืน
4.50-5.00	แน่นอนมากที่สุด/มีส่วนร่วมมากที่สุด/ดำเนินงานอย่างยั่งยืนมากที่สุด
3.50-4.49	แน่นอนมาก/มีส่วนร่วมมาก/ดำเนินงานอย่างยั่งยืนมาก
2.50-3.49	แน่นอนปานกลาง/มีส่วนร่วมปานกลาง/ดำเนินงานอย่างยั่งยืนปานกลาง
1.50-2.49	แน่นอนน้อย/มีส่วนร่วมน้อย/ดำเนินงานอย่างยั่งยืนน้อย
1.00-1.49	แน่นอนน้อยที่สุด/มีส่วนร่วมน้อยที่สุด/ดำเนินงานอย่างยั่งยืนน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 3 ด้าน โดยใช้สถิติเชิงอนุมานคือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise และนำเสนอผลการวิเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Explanation)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับประธานวิสาหกิจชุมชน และตัวแทนคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ด้วยการจัดวิเคราะห์ข้อมูลการจัดหมวดหมู่ และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเหตุผล (Rationale Content Analysis)

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (56.59%) เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 47 ปี กลุ่มตัวอย่างหนึ่งในสาม (37.36%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ย 99,230 บาทต่อปี วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ (78.57%) ในเครือข่ายเป็นประเภทการผลิตสินค้า โดยใช้ทุนตนเอง (29.10%) และจัดจำหน่ายผลผลิตตามคำสั่งซื้อ (22.56%) สองในสาม (63.74%) ของการก่อตั้งเครือข่ายเกิดจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นคนริเริ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมเครือข่ายมาแล้ว 3 ปี เกินครึ่งหนึ่ง (52.55%) ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับเครือข่ายจากสมาชิก ประธานและคณะกรรมการเครือข่าย สมาชิกโดยส่วนใหญ่ (57.14%) เคยติดต่อกับ

เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเครือข่าย แต่ในทางกลับกันกลับไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ (56.59%) ในขณะที่ความแนบแน่นของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.23) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนซึ่งกันและกันในกิจกรรมต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.31) และการเคารพความคิดเห็นของกันและกัน (ค่าเฉลี่ย 4.29) รวมทั้งการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) โดยประกอบไปด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานเครือข่าย และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.14, 4.07, 3.98 และ 3.90 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่า สมาชิกทุกคนรวมถึงคณะกรรมการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับการตัดสินใจในการดำเนินงานเครือข่ายร่วมกัน รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กล่าวคือ สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้ความสนใจและร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทุกกิจกรรม ซึ่งส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่ดีของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเช่นกัน โดยผลการวิจัยนี้สนับสนุนการศึกษาของ ทศน์ชัย (2564) โดยพบว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่งผลต่อความสำเร็จ

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเหมือนกัน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้นเป็นประเด็นหนึ่งที่สำคัญหนึ่งในกระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นลำดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.90) ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกหลายรายขาดความมั่นใจในความรู้ และประสบการณ์ในการประเมินผล อีกทั้งสมาชิกหลายรายมองว่า การประเมินผลนั้นไม่ใช่หน้าที่ของตน แต่เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมากกว่า ซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัยของ ปิยะนุช (2552) และ จักรพงษ์ (2552) ว่าประชาชนหรือกลุ่มสมาชิกในชุมชนมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับที่ไม่มากนัก ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ นั้นต้องอาศัยความรู้หรือความเข้าใจสูง โดยในปัจจุบันการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ต้องอาศัยผู้ประเมินที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงดังนั้น เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนควรจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลให้กับสมาชิกทุกคน (Table 1)

Table 1 CEN member's participation in CEN operation

Participation	$\bar{X}$	SD	Level of Participation
Decision making	4.14	0.873	High
Implementation	4.07	0.923	High
Benefit sharing	3.98	0.888	High
Evaluation	3.90	0.989	High
Total	4.02	0.671	High

การดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายั่งยืนในภาพรวมพบอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.00) โดยเมื่อพิจารณาการดำเนินงานเป็นรายด้านพบว่า ด้านสังคมพบการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายั่งยืนอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.79) โดยเฉพาะในประเด็นการจัดให้สมาชิกได้พบปะ แลกเปลี่ยนกันอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.13) และการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดการเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 4.11) ในขณะที่การดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

อย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ พบอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) โดยเฉพาะในประเด็นการมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สมาชิกในเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีรายจ่ายลดลง (ค่าเฉลี่ย 4.32) และมีการวางแผนเพิ่มการลงทุน ปรับปรุง และพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มยอดขายและรายได้ร่วมกันระหว่างเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.20) และการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมพบอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) โดยการผลิตเพื่อลดขยะและของเสีย (ค่าเฉลี่ย 4.24) ตลอดจนการลดการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตตามแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.22) เป็นประเด็นที่เครือข่ายให้ความสำคัญที่สุด (Table 2)

Table 2 CEN operation under the sustainable development concept

Sustainable Operational	$\bar{X}$	S.D.	Level of Sustainability
Social aspect	3.79	.878	High
Economic aspect	4.17	.875	High
Environmental aspect	4.04	.865	High
Total	4.00	0.63	High

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายั่งยืน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายั่งยืน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทั้ง 7 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 182 คน โดยครั้งนี้มีดำเนินการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเครือข่ายภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายั่งยืน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple

Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise โดยวิเคราะห์ความยั่งยืนในภาพรวม มีผลการวิเคราะห์พบตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายั่งยืนด้านภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (F value = 89.100) ทั้งหมด 7 ตัวแปร คือ การมีส่วนร่วมในภาพรวม รายได้ (ต่ำกว่า 84,000 บาท/ปี) การมีส่วนร่วมการแบ่งผลประโยชน์ แหล่งเงินทุน (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) การได้รับความช่วยเหลือจากนักส่งเสริมการเกษตร ระยะเวลา

การเข้าร่วมเครือข่าย (ต่ำกว่า 1 ปี) และการศึกษา (ระดับปริญญาตรีขึ้นไป) โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตาม หรือ การดำเนินงานอย่างยั่งยืนของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ด้านภาพรวมได้ร้อยละ 78.20 ($R^2 = 0.782$) จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านภาพรวมมีจำนวน 7 ปัจจัย (Table 3)

Table 3 Factors' influencing sustainable CEN operation as a whole

Independent Variables	The Level of Sustainable CEN Operation	
	Beta	t-value
Constant		10.282
Overall Participation	.328	3.606**
Income (less than 84,000 baht/year)	-.143	-2.860**
Participation in sharing of mutual benefits	.314	4.345**
Source of funds (Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives)	.202	3.522**
Receiving assistance from Agricultural Extension Officers	-.144	-3.042**
Length of participation in the network (under one year)	-.169	-2.748**
Education level (Bachelor's degree and above)	-.177	-2.180**
	$R^2 = .782$	F value = 89.100**

Note: * = significantly different at $p < 0.05$; ** = significantly different at $p < 0.01$

เมื่อพิจารณาการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในแต่ละด้าน พบว่า ด้านสังคมพบ 8 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F value = 59.629) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในภาพรวม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รายได้ต่ำกว่า 84,000 บาทต่อปี การได้รับความช่วยเหลือจากนักส่งเสริมการเกษตร

แหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การก่อตั้งเครือข่ายจากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และช่องทางการขายปลีก โดยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสังคมได้ร้อยละ 73.40 ($R^2 = 0.734$)

ในด้านเศรษฐกิจ พบ 11 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (F value = 37.141) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในภาพรวม สถานภาพสมรส การเข้าร่วมเครือข่ายต่ำกว่า 1 ปี ช่องทางการขาย ในงานเทศกาลต่าง ๆ การมีส่วนร่วมการแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน ช่วงอายุ 34-43 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ระหว่าง 168,001-252,000 บาท ช่องทางการขายส่ง ช่องทางการขายผ่านพ่อค้าคนกลาง และแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจได้ร้อยละ 70.60 ($R^2 = 0.706$)

อีกทั้งยังพบ 6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F value = 43.628) ได้แก่ การเข้าร่วมเครือข่ายต่ำกว่า 1 ปี การได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ต การมีส่วนร่วมการแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สถานภาพโสด และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมได้ร้อยละ 59.90 ($R^2 = 0.599$)

ความยั่งยืนในการบริหารจัดการในบริบทของคณะกรรมการบริหารเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

จากการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการบริหารงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทำให้ทราบว่า แนวทางในการบริหารจัดการเครือข่ายใน 7 ประเด็นนั้น สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวคือในด้านสังคมพบว่า คณะกรรมการบริหารมีแนวทางในการจัดโครงสร้างองค์กรจากความร่วมมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น โดยในช่วงแรกของการก่อตั้งเครือข่ายทางหน่วยงานภาครัฐให้ความช่วยเหลือทางด้านของการแบ่งโครงสร้างคณะกรรมการ การวางแผน การแลกเปลี่ยนความรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย และในปัจจุบันเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมุ่งให้ความสำคัญไปที่การติดต่อสื่อสารผ่านระบบออนไลน์เพื่อลดปัญหาและตอบสนองนโยบายการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19

สำหรับการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ พบความเชื่อมโยงของการวางแผนและการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นเพิ่มอำนาจในการต่อรองมูลค่าทางการตลาดของสินค้าและการต่อรองกับสถาบันการเงิน มีการรวมตัวกันเพื่อสร้างกองทุนเครือข่าย ในการสร้างศูนย์จำหน่ายสินค้า การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการตลาด อีกทั้งยังเป็นการหนุนเสริมด้านการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนสินค้ากันภายในเครือข่าย เพื่อเป็นการขยายฐานการผลิตและลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้ยังมีแนวทางในการแบ่งผลประโยชน์ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวน

หุ้่นของสมาชิก และประเด็นการบริหารจัดการด้าน สิ่งแวดล้อม คณะกรรมการเครือข่ายมุ่งเน้นไปที่ ประเด็นการมีส่วนร่วมในการผลิต โดยงดการนำ วัตถุประสงค์จากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติมาเป็น วัตถุประสงค์ในการผลิต และให้สมาชิกนั้นเป็นผู้ผลิตและ รับซื้อวัตถุประสงค์จากสมาชิกเครือข่ายเท่านั้น กล่าวโดย สรุปรด้วยว่าหลักการบริหารจัดการทั้ง 7 ประเด็น ของคณะกรรมการบริหารงานเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนนั้นสอดคล้องและเป็นไปตามกรอบแนวคิด การพัฒนาที่ยั่งยืน

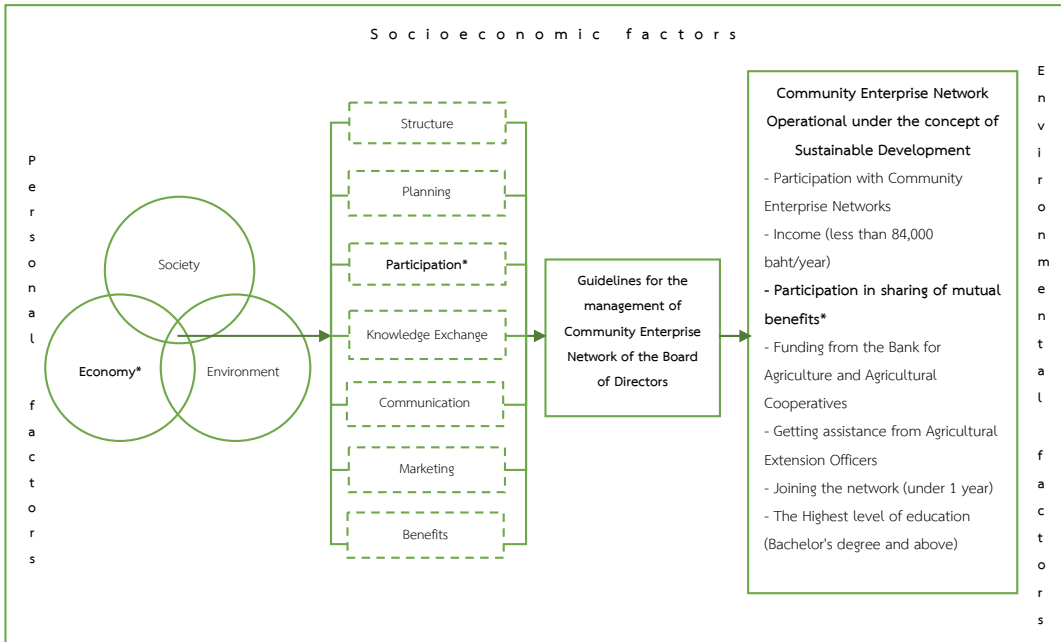
สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า การ ดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนนั้น สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การดำเนินงาน อย่างยั่งยืนด้านสังคม โดยให้ความสำคัญไปที่การ จัดให้สมาชิกได้พบปะแลกเปลี่ยนกันอย่างสม่ำเสมอ และการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดการเป็นเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ในขณะที่การ ดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ พบว่าเครือข่าย ได้มุ่งเน้นไปที่การมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ สมาชิกในเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีรายจ่ายลดลง และมีการวางแผนเพิ่มการลงทุน ปรับปรุง และ พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มยอดขายและรายได้ ร่วมกันระหว่างเครือข่าย และการดำเนินงานอย่าง ยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าสมาชิกให้ความสำคัญ กับการผลิตเพื่อลดขยะและของเสีย ตลอดจน การลดการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิต ตามแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในทิศทาง เดียวกันพบแนวทางในการบริหารจัดการของ

คณะกรรมการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทั้ง 7 ประเด็นภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งได้แก่ ด้านโครงสร้าง การวางแผน การมีส่วนร่วม การแบ่งผลประโยชน์ การตลาด การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และด้านการสื่อสาร ดังนั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการและการดำเนินงานของ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ นั้น มีความ เชื่อมโยงกันเพื่อเป้าหมายตามกรอบการพัฒนา ที่ยั่งยืน

สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัย

จากผลการวิจัยได้ค้นพบว่าการดำเนินงาน ภายใต้อกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของ เครือข่ายนั้น ให้ความสำคัญไปที่การดำเนินการ ที่เกี่ยวข้องในด้านเศรษฐกิจ โดยสังเกตได้จากหลัก การบริหารจัดการของคณะกรรมการเครือข่าย ใน 7 ด้าน ซึ่งคณะกรรมการบริหารมุ่งเป้าไปที่ด้าน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายในทุกๆระดับ ในขณะที่การดำเนินงานของสมาชิกเครือข่าย มุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ร่วมกัน ดังนั้นในการศึกษาต่อๆครั้งต่อไปผู้วิจัย ขอแนะนำให้ผู้สนใจนั้นศึกษาความสัมพันธ์เชิงลึก ของ 3 ส่วน คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ การบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม และ การเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการแบ่ง ผลประโยชน์ของสมาชิก นอกจากนั้นอาจมีการ ทดลองนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในทุกๆระดับ เพื่อปรับปรุง พัฒนา รูปแบบดังกล่าวในการนำไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างทั่วถึง (Figure 1)

Figure 1 Model of CEN operation under the sustainable development concept

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาชุมชน. 2547. คู่มือการปฏิบัติงาน วิชาสหกิจชุมชน. กระทรวงมหาดไทย. โรงพิมพ์ บริษัท เอ ที เอ็น โปรดักชั่น จำกัด. กรุงเทพฯ.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2552. การดำเนินงาน พระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาสหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ.

กลุ่มทะเบียนและสารสนเทศวิชาสหกิจชุมชน. 2563. รายชื่อเครือข่ายวิชาสหกิจชุมชน. แหล่งข้อมูล <http://smce.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory.php> (23 กรกฎาคม 2564).

จักรพงษ์ พวงงามชื่น. 2552. การบริหารจัดการ ป่าชุมชน: กรณีศึกษาบ้านป่าสักงาม ตำบล ลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี 32: 407-422.

จักรพงษ์ พวงงามชื่น รัตสรณ์ คงธนาจารูอนันต์ และทองเทียน บัวจุม. 2562. เหตุจูงใจในการ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหลังจบการศึกษา ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัด เชียงใหม่. วารสารมนุษยสังคมศาสตร์ 17(3): 135-156.

ทัศนชัย ศิริวรรณ. 2564. การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสำเร็จอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิชาสหกิจชุมชน ชีวิติตตำบลน้ำเกี๋น อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริม การเกษตรและพัฒนาชนบท, คณะผลิตกรรมการเกษตร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้. จังหวัดเชียงใหม่.

ปิยะนุช กลิ่นคล้าย. 2552. ปัจจัยการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานวิชาสหกิจชุมชน อำเภ

- สนามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปิยะบุตร หล่อไกรเลิศ. 2547. เศรษฐกิจพอเพียง.
แม่ค. กรุงเทพฯ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรม
ศาสตร์และสังคมศาสตร์. สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร. กรุงเทพฯ.
- ลำแพน จอมเมือง และสุทธิพงษ์ วสุโสภากพล. 2546.
ผ้าทอไทลื้อ: เศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง.
สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ.
- วีระศักดิ์ จุลดาลัย และพณิษฐา ยงพิทยาพงศ์. 2551.
การพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจ
ชุมชน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถ
ในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน จังหวัด
นครพนม. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์ 3(1): 43-53.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ. 2540. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. แหล่งข้อมูล [https://
www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.
php?nid=3783](https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3783) (22 กรกฎาคม 2564).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ. 2564. ประเทศไทยกับการพัฒนา
ที่ยั่งยืน. แหล่งข้อมูล [https://sdgs.nesdc.
go.th/](https://sdgs.nesdc.go.th/) (22 กรกฎาคม 2564).
- Likert, R. 1961. New patterns of management.
Print book: EnglishView all editions and
formats. McGraw-Hill Book Company,
Inc. New York.
- Siriwan, T., J. Pong-Ngamchuen, N.
Rungkawat and P. Kruekum. 2020.
Rationale Factors Affecting Participation
in Managerial Administration of
Chiwavitee Community Enterprise
Group's Members in Nam KianSub-
district, Phu Phiang District, Nan
Province. Journal of Environmental
Treatment Techniques 8(4): 1611-1617.
- Taro, Y. 1973. Statistics: An Introductory
Analysis. Harper and Row Publications.
New York.